

Uzņēmējdarbības vide

Darbspēks un nodarbinātība

Nodarbinātība

2012. gadā Vācijā ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits bija 43 872 000 iedzīvotāju, nodarbināti – 41 532 000 un bez darba – 2 340 000 iedzīvotāju. Salīdzinājumā ar 2011.gadu nodarbināto skaits bija pieaudzis par 416 000 iedzīvotājiem jeb 1% un 2012.gadā sasniedza maksimālo nodarbināto cilvēku skaitu pēdējo 6 gadu laikā. Kopumā kopš 2005.gada nodarbināto skaits pieauga par 6,8%.

Visvairāk nodarbināto bija pakalpojumu nozarē – 73,7%. Rūpniecības sektorā, iesk. elektroenerģijas padevi, strādāja 18,8%, Būvniecībā nodarbināti bija 5,9% un lauksaimniecībā – 1,6% iedzīvotāju.

Statistikas pārvalde ir apkopojusi arī informāciju par nodarbinātajiem, kuri katru dienu brauc strādāt uz Vāciju. 2012.gadā to skaits salīdzinājumā ar 2011.gadu pieauga par 422 000 iedzīvotājiem. Vidēji 2012.gadā starpība starp tiem, kuri katru dienu iebrauc Vācijā strādāt un kuri izbrauc uz citām kaimiņvalstīm, ir + 54 000 cilvēku.

2012.gadā bezdarba līmenis valstī sasniedza 6,8%, kas salīdzinājumā ar 2011.gadu bija samazinājies par 0.3 procentpunktiem. Tieši 2012.gadā bezdarba līmenis bija arī viszemākais kopš 2005.gada, kad tas sasniedza 11,7%, pēc tam gadu no gada samazinoties.

Reģionāli visaugstākais bezdarba līmenis bija Vācijas ziemeļaustrumos Mēklenburgā-Priekšpomerānijā – 12% un valsts centrālajā daļā Saksijā-Anhaltē – 11,5%, bet viszemākais – Bavārijā – 3,7% un Vācijas dienvidrietumos Bādenē-Virtembergā – 3,9%.

Avots: Statistisches Bundesamt Deutschland, www.destatis.de

Darba likumdošana

Darba attiecības Vācijā nav noteiktas vienotā Darba likumā. Vācijas Civillikumā aprakstīti darba līguma nosacījumi. Darba devēja un darba ņēmēja attiecības daļēji regulē Komerclikums. Vācijas Darba likums nosaka darba samaksas aspektus, kuri saskaņoti ar ES vadlīnijām. Darba ņēmējam jāslēdz līgums ar darba devēju mēneša laikā pēc pieņemšanas darbā. Ja Vācijas pilsonis strādā ārzemēs, tad darba attiecības nosaka tās valsts likumdošana.

Par vispārīgiem nodarbinātības jautājumiem vienojas darba ņēmēju pārstāvētā arodbiedrība un darba devējs. Katrā nozarē ir vairākas arodbiedrības, vairums no tām ir apvienojušās Vācijas Arodbiedrību Savienībā.

Uzņēmumā, kurā strādā vairāk par pieciem cilvēkiem, izveidojama Darba padome. Tā nodarbojas ar jautājumiem par darba stundām, atvaļinājuma grafiku, darba samaksu, gabal darba samaksu un prēmijām. Darba padomei jāsniedz informācija darbiniekiem par izmaiņām, kas varētu ietekmēt to darba apstākļus, piemēram, par ražošanas metodēm un iekārtām. Padome izsaka viedokli par darbinieku pieņemšanu un atbrīvošanu no darba, kā arī pārceļšanu darbā citur.

Likums paredz arī darbinieku līdzdalību darba padomēs un darba ņēmēju pārstāvību direktoru valdē. Uzņēmumā, kurā ir vairāk par 100 nodarbināto, darba padome ievēl biznesa padomi, kura kopīgi ar uzņēmuma vadību izskata jautājumus par uzņēmuma darbību; par biznesa padomē pieņemtajiem lēmumiem informē darba padomi. Uzņēmumā, kurā vairāk par 500 darbinieku, bet mazāk par 2000 darbinieku 1/3 vietu uzraudzības padomē pienākas darba ņēmēju pārstāvjiem. Ja uzņēmumā darbinieku skaits lielāks par 2000, tad uzraudzības padomē pusei jābūt darba ņēmēju pārstāvjiem. Ogļu un tērauda nozarē darbinieku pārstāvniecības shēma ir nedaudz atšķirīga. Akcionāru ievēlētā uzraudzības padomes vadītāja balss ir otršķirīga.

Darba stundas

Darba stundu skaitu nosaka likums, bet kolektīvie darba līgumi un darba padome var noteikt nelielas izmaiņas. Parasta darba diena ir astoņas stundas, bet darbs var ilgt 10 stundas. Dienu skaits, kurā darbs ilgst vairāk par astoņām stundām, nedrīkst pārsniegt 60 dienas gadā. Izņēmumi ir darbs veselības aprūpē, sabiedriskajā ēdināšanā, transportā un lauksaimniecībā. Maiņu darbs ir atļauts, maiņu starplaikiem jābūt 11 stundu ilgiem.

Kolektīvie darba līgumi un darba padome paredz dažādus nosacījumus maiņu darba strādniekiem. Samaksa par virsstundām ir 25% lielāka par parastajām darba stundām. Darba devējs var samaksāt par virsstundas darbu vai piešķirt brīvas dienas. Par virsstundām nemaksā darba ņēmējiem, kuri veic administratīvo darbu uzņēmumā.

Pilnas slodzes darbiniekiem (piecu darba dienu nedēļa) minimālais ikgadējais atvaļinājums ir 24 darba dienas. Vācijā darbiniekiem vidēji tiek piešķirts 30 dienas ilgs atvaļinājums.

Algas un piemaksas

Vācijas darba samaksu nosaka kolektīvie darba līgumi. Vācijā nav vispārēji noteikta minimālā darba alga, bet katrā nozarē par minimālo algu vienojas darba devējs un arodbiedrības. Daži kolektīvie darba līgumi paredz valdības un nozaru noteiktas minimālās algas (piemēram, celtniecībā, telpu uzkopšanā, pasta pakalpojumos, drošībā, ieguvē, slimo kopšanā, ķīmiskajās tīrītavās un atkritumu apsaimniekošanā). Neskatoties normatīvajos aktos noteiktu vienlīdzīgu darba samaksu abiem dzimumiem, vīrieši pelna par 10-30% vairāk nekā sievietes.

Atlaišana no darba

Par atlaišanu no darba jāpaziņo vismaz četras nedēļas iepriekš. Šis laiks var būt ilgāks, tas atkarīgs no darba stāža; divi mēneši pēc piecu gadu darba un septiņi mēneši, ja vienā darba vietā nostrādāti 20 gadi. Pārbaudes laikā, kas ilgst sešus mēnešus, par atlaišanu no darba paziņo divas nedēļas iepriekš. Darba padomes pārstāvjus var atbrīvot tikai nopietna precedenta gadījumā. Sievietes no darba nedrīkst atbrīvot grūtniecības laikā un četrus mēnešus pēc bērna piedzimšanas.

Par darbinieku atbrīvošanu darba devējam jāinformē darba padomi. Darbiniekiem jāizmaksā lieli pabalsti - 50% no bruto mēnešalgas x 12; ja stāžs lielāks par 15 gadiem x 15.

Ārvalstnieku nodarbināšana

Visiem Eiropas Ekonomiskās zonas pilsoņiem atļauts dzīvot un strādāt Vācijā. No 2011. gada jūnija Vācijā ir atcelti ierobežojumi iebraukšanai darbaspēkam. Līdz ar to darba atļaujas nav nepieciešamas. Uz Rumānijas un Bulgārijas pilsoņiem ierobežojumi attieksies līdz 2013.gada 31.decembrim.

Uzņēmējdarbības veidi

Vācijā izplatītākie uzņēmējdarbības veidi ir akciju sabiedrība (*Aktiengesellschaft – AG*), kuru darbību nosaka Likums par akciju sabiedrībām un sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung, GmbH*), kuru izveidi un darbību regulē Likums par sabiedrībām ar ierobežotu atbildību.

Uzņēmuma dibināšana

Uzņēmums reģistrējams Komercreģistrā, kas atrodas vietējo tiesu pārziņā.

Akciju sabiedrību izveidošana ir diezgan sarežģīta. Uzņēmuma statūtos par sabiedrību iekļaujamās šādas ziņas:

- uzņēmuma nosaukums,
- Vācijas biroja adrese,
- darbības veids,
- akciju kapitāls,
- akciju veids un vērtība,
- valdes dalībnieku skaits

Dibinātāji ieceļ uzraudzības padomi, kura savukārt ieceļ valdi. Gan padome, gan valde uzrauga uzņēmuma dibināšanu. Dažos gadījumos papildus pārbaudi uzņēmumā veic tiesas iecelti auditori.

Reģistrācijas pieteikums iesniedzams vietējā tiesā, atkarībā no uzņēmuma atrašanās vietas. Tāpat iesniedzami parakstīti sabiedrības statūti, kā arī pārējie līgumi, kas saistīti ar ieguldījuma apmēru. Bez tam jāiesniedz rīkojums par valdes izveidi, dalībnieku ziņojums par uzņēmuma dibināšanu un apstiprinājums par dalībnieku akcijām. Akciju sabiedrība uzskatāma par nodibinātu, kad sabiedrības statūti iesniegti Komercreģistrā un parakstīts kopējais akciju kapitāls (jābūt iemaksātiem 25% no visa kapitāla).

Sabiedrību ar ierobežotu atbildību reģistrēt ir daudz vienkāršāk. Lai nodibinātu šādu uzņēmumu, vajadzīgs mazāks pamatkapitāls. Uzņēmuma statūtos jānorāda uzņēmuma galvenais darbības veids. Sabiedrības dalībniekiem jāvienojas par uzņēmuma nosaukumu, atrašanās vietu (obligāti Vācijā), par darbības veidu un pamatkapitāla apmēru, kas nedrīkst būt mazāks par 25 000 EUR. Informācija notariāli apstiprināma un iesniedzama Komercreģistrā. Firmas nosaukumā jānorāda uzņēmējdarbības veida saīsinājums GmbH. Sabiedrība ir nodibināta pēc pieteikuma reģistrācijas Komercreģistrā un 25% pamatkapitāla iemaksas bankas kontā. Minimālā sākotnējā iemaksa ir 12 500 EUR. Uzņēmuma dalībnieki var būt ārvalstnieki un tiem nav nepieciešama uzturēšanās vai darba atļauja. Izpilddirektors var būt ārvalstnieks, kuram ir uzturēšanās atļauja.

Akciju sabiedrība (*Aktiengesellschaft – AG*) – uzņēmums ir atbildīgs tikai par uzņēmuma līdzekļiem. Ņemot vērā lielās uzņēmējdarbības uzsākšanas izmaksas un sarežģītās administratīvās prasības, lai izveidotu valdi un uzraudzības padomi, akciju sabiedrības bieži vien ir neelasīgas.

Kapitāls: Minimālais kapitāls ir 50 000 EUR, no tā 25% jāiemaksā uzņēmumu dibinot. Pārējie kapitālieguldījumi var būt gan ražošanas telpas, iekārtas, patenti, zināšanas u. tml.

Dalībnieki: Akciju sabiedrību var izveidot viena persona.

Direktoru valde: Uzraudzības valdes sastāvā jābūt no 3 līdz 21 pārstāvim. Personas nedrīkst būt iesaistītas vairāk nekā 10 valdēs. Ja dalībnieku skaits ir 15, tad mātes uzņēmumu pārstāvji valdē var aizņemt līdz piecām vietām.

Uzraudzība: Uzraudzības padome ievēl valdi uz pieciem gadiem. Katru valdes locekli var pārvēlēt. Valdes locekļu minimālais skaits ir viens. Akciju sabiedrībās, kurās sākumkapitāls pārsniedz 3 milj. EUR, jābūt valdē vismaz diviem pārstāvjiem (ja vien sabiedrības statūtos nav noteikts citādi).

Akcijas: Akciju minimālā vērtība ir 1 EUR.

Sabiedrība ar ierobežotu atbildību (*Gesellschaft mit begrenzter Haftung, GmbH*) – Lielākā šīs uzņēmējdarbības veida priekšrocība ir tāda, ka katra dalībnieka atbildība ir ierobežota, ko nosaka ieguldījuma apmērs uzņēmumā. Īpašnieka privātais kapitāls ir jāuzrāda Vācijas Tirdzniecības reģistrā. Parādus, kas ir radušies pirms uzņēmuma reģistrācijas Vācijas Tirdzniecības reģistrā, kreditors var pieprasīt segt ar uzņēmuma īpašnieku privāto kapitālu. Ja uzņēmums ir ģimenes sabiedrība ar ierobežotu sabiedrību (*Familien-GmbH*), parasti par

Uzņēmumu solidaritātes nodoklis (*Solidaritätszuschlag*) – papildus uzņēmuma ienākuma nodoklim, uzņēmumam jāmaksā arī solidaritātes nodoklis. Šis nodoklis tika ieviests 1995.gadā, lai finansētu Vācijas atkalapvienošanu. Tā likme ir 5,5% no uzņēmuma un privātpersonas ienākumiem.

Autoratlīdzība – nerezidenta uzņēmumiem 15% (ar solidaritātes nodokli 18,825%), nerezidentiem - fiziskām personām 30% (ar solidaritātes nodokli 31,65%).

Iedzīvotāju nodokļi

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (*Einkommensteuer*)

Iedzīvotāju ienākumu nodoklim ir progresīvās likmes, kuras ir šādas:

Likme, %	Ienākumi (EUR)
0	līdz 8 130
14	8 130 - 52 882
42	52 882-250 730
45	virš 250 731

Iedzīvotāju solidaritātes nodoklis (*Solidaritätszuschlag*) – līdzīgi kā uzņēmumiem, arī iedzīvotājiem papildus vēl tiek piemērots solidaritātes nodoklis 5,5%. Līdz ar to augstākā nodokļa likme var būt 47,5%.

Baznīcas nodoklis – 9%, Bavārijā un Bādenes-Virtembergas federālajā zemē - 8%.

Sociālās apdrošināšanas iemaksas

Šīs iemaksas ir veselības apdrošināšana, medicīnas aprūpes apdrošināšana, pensiju apdrošināšana, apdrošināšana bezdarba gadījumā un nelaimes gadījumu apdrošināšana. Sociālās apdrošināšanas iemaksas veic gan darba devēji, gan darbinieki, izņemot nelaimes gadījumu apdrošināšanu, kur iemaksas veic tikai darba devējs. Darba devējam jāmaksā 50%, darba ņēmēja likme ir ~ 21%.

- **Obligātā veselības apdrošināšana** – obligātā veselības apdrošināšana ir paredzēta darbinieku un viņu ģimenes locekļu apdrošināšanai. Vācijā pastāv liels daudzums publiskā sektora veselības apdrošināšanas plānu, kuros katru mēnesi veicamas iemaksas 15,5% apmērā no bruto algas, bet ne vairāk kā 4 125 EUR mēnesī un 49 500 EUR gadā. Darba devējs maksā 7,3% un darba ņēmējs 8,2% no bruto darba algas.
- **Pensijas apdrošināšana** – ar likumu noteikts, ka pensijas plānos ir jāveic 18,9% no bruto mēneša algas iemaksas. Darba devējs un darba ņēmējs katrs maksā 9,45%.
- **Apdrošināšana bezdarba gadījumā** – visi algu saņēmēji maksā 3% no bruto mēneša algas, bet gadā ne vairāk kā 66 000 EUR bijušās Rietumvācijas federālās zemēs un 57 600 EUR bijušā Austrumvācijā. Darba devējs un darba ņēmējs katrs maksā 1,5%.
- **Medicīnas aprūpes apdrošināšana** – 2,05% no gada algas līdz 44 550 EUR. Darba devējs un darba ņēmējs katrs maksā 1,025%.
- **Nelaimes gadījumu apdrošināšana** – vidējā likme ir 1,32%.

Īpašuma nodokļi

Nekustamā īpašuma nodoklis (*Grundsteuer*) – nekustamā īpašuma nodokli aprēķina, reizinot nekustamā īpašuma novērtēto vērtību, nekustamā īpašuma nodokļa likmi un pašvaldības nodokļa iekasēšanas likmi. Nekustamā īpašuma vērtību nosaka nodokļu speciālisti atbilstoši Vācijas novērtēšanas likumam (*Bewertungsgesetz*). Šis likums atsaucas uz vēsturisko īpašumu vērtību, kas parasti būtiski atšķiras no aktuālās tirgus vērtības. Īpašuma nodokļa likme ir atkarīga no īpašuma veida. Piemēram, nodokļa likme ir 0,26% īpašumam, kas ir divrindu māja ar vērtību līdz 60 000,- EUR un 0,35% par visiem pārējiem nekustamā īpašuma veidiem, ieskaitot komercdarbībā izmantotu nekustamo īpašumu. Pašvaldība pati nosaka šī nodokļa likmi un parasti izšķir „A” vai „B” tipa nodokļu likmes, kur „B” likme parasti ir augstāka.

Nekustamā īpašuma pārejas nodoklis (*Grunderwerbsteuer*) – Ja nekustamais īpašums tiek pārdots vai mainās tā īpašnieks, tad piemērojams pārejas nodoklis ar likmi 3,5% no pārejas summas, ja tā vērtība pārsniedz 2500 EUR. Nekustamā īpašuma pārejas nodokli parasti sedz pircējs. Hamburgā un Berlīnē šī nodokļa likme ir 4,5%. Nekustamā īpašuma pārejas nodoklis ir jāmaksā arī tajā gadījumā, ja sabiedrībā, kam pieder šis īpašums, 5 gadu laikā mainās 95% no tās akcionāriem.

Citi nodokļi un nodevas

Pievienotās vērtības nodoklis (*Umsatzsteuer*)

PVN likme ir 19%. Samazinātā nodokļa likme 7% tiek piemērota ikdienas precēm, piemēram, pārtikai, presei un sabiedriskajam transportam. Vairāki pakalpojumi, kā, piemēram, banku pakalpojumi, veselības aprūpe un bezpeļņas darbs netiek aplūkoti ar PVN. Par pievienotās vērtības nodokļa maksātājiem jāreģistrējas, ja iepriekšējā gada apgrozījums ir 17 000 EUR un tekošā gada apgrozījums ir 50 000 EUR.

Mantojuma un dāvinājuma nodoklis (*Erbschaft- und Schenkungssteuer*) - progresīvs nodoklis, kas atkarīgs no summas, radniecības, kādam mērķim tiek izmantots utml. Nodokļa likme no 7% līdz 50%.